

۱۳۸۳۳۹۸

گلچین اشعار خسرو شیرین

تألیف: نظامی گنجوی
از خواب اشعار: مرتضی صادقی زاده

شماره نظام، الیاس بن یوسف، ۵۳۰ هـ - ۶۱۴ ق. عنوان قراردادی:
خسرو و ... برگزیده عنوان و نام پدیدآور: گلچین اشعار خسرو شیرین /
نظامی گنجوی به کمال مرتضی صادقی زاده. مشخصات نشر: تهران:
بوس کتاب، ۱۳۹۲. مشخصات ظاهری: ۱۷۰ ص. شابک:
۹۷۸-۶۰۰-۷۹۴۲-۳۱-۴. فهرست نویسی: فیبا. موضوع:
موضوع: شعر فارسی - قرن ۶ ق. - ساسه افزوده: صادقی زاده، مرتضی،
۱۳۶۳. رده بندی کنگره: PIR5۱۲۸۱۲۹۴ رده بندی دیویی: ۸۱/۲۳. شماره کتابشناسی: ۱۰۰۶۳۰۲

گلچین اشعار

خسرو شیرین

تالیف: نظامی گنجوی

انتخاب اشعار: مرتضی صادقی زاده

ناشر: انتشارات بورس کتاب بهزاد

نویسندۀ چاپ: ۱۳۹۴

تعداد: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۱۱ - ۴

قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال

میدان انقلاب، خیابان وحید نظری، بین فخرآزی و ۱۲ فروردین، پلا ۸۸

تلفن: ۶۶۹۵۵۲۱۳

فهرست

۹	زندگی‌نامه
۱۳	آغاز داستان
۱۹	آزرده شدن خسرو از پدر و انگیزتن مراد به سعادت
۲۱	خواب دیدن خسرو نیای خود را
۲۳	حکایت کردن شاپور از شیرین پیش خسرو و عاشق شدن
۲۵	رفتن شاپور به طلب شیرین به کوهستان ارمن
۲۶	نمودن شاپور صورت خسرو را به شیرین نوبت اول
۲۹	رسیدن شاپور پیش شیرین و قصه خسرو گفتن و
۳۹	گریختن شیرین از ارمن و رفتن به مداین

- ۴۵ قصر ساختن از جهت شیرین و ترتیب آن
- ۴۷ خبر یافتن خسرو از مرگ پدر و آمدن به مداین و بر تخت نشستن بار اول
- ۵۰ بر تخت نشستن خسرو
- ۵۱ رسیدن شیرین و شاپور به ارمر به ولایت خویش پیش مهین بانو
- ۵۳ گریختن خسرو از بهرام چوبینه و رفتن به ملک شیرین
- ۵۵ به هم رسیدن خسرو و شیرین در شکارگاه
- ۵۸ گوی زدن خسرو به شیرین
- ۶۱ سخن گفتن شیرین
- ۶۵ خواهش کردن خسرو از شیرین و منع کردن او را
- ۶۸ پاسخ دادن شیرین خسرو را
- ۷۰ پاسخ دادن خسرو شیرین را
- ۷۳ پاسخ دادن شیرین خسرو را
- ۷۵ پاسخ دادن خسرو شیرین را

- پاسخ دادن شیرین خسرو را ۷۷
- به خشم رفتن خسرو از پیش شیرین به روم ۷۹
- پادشاهی کردن خسرو با مردم و استقامت گرفتن ۸۳
- نالیدن شیرین در جدایی خسرو ۸۸
- نشستن شیرین به جای مهین با ربه با ساهی ۹۲
- حکایت کردن خسرو با مردم و شفاعت کردن به جهت شیرین ۹۵
- فرستادن خسرو شاپور را پیش شیرین و عتاب کردن با او ۹۹
- قصه عاشق شدن فرهاد به شیرین ۱۱۷
- زاری کردن فرهاد و صحرا رفتن از عشق شیرین ۱۲۴
- آگاه شدن خسرو از حال فرهاد ۱۳۰
- کوه کندن فرهاد و زاری او از فراق شیرین ۱۳۳
- رفتن شیرین به تماشای فرهاد به کوه بیستون ۱۴۴
- فرستادن خسرو ناجوانمردی را و هلاک کردن فرهاد ۱۵۱

- صفه وفا یافتن فرهاد ۱۵۵
- رسیدن نامه شیرین به خسرو ۱۵۹
- مناجات شیرین با حق تعالی ۱۶۰
- نصیحت کردن شیرین به خسرو ۱۶۴
- سئوال‌های خسرو از بزرگ‌ان ۱۶۶

زندگینامه

حکیم الیاس بن یوسف بن زکی بر موی نظامی گنجوی، از استادان بزرگ سخن و از ارکان شعر فارسی است. تولد وی در شهر آنجه می باشد که سال ۵۳۰ ه.ق در حوالی آذربایجان بوده در آن عصر آذربایجان و حوالی آن مرکز حکم و در جقه های مختلف بود، بخصوص اتابکان آذربایجان و موصل همچنین شروانشاهان، در آن اوان شهرت داشتند و با دولت سلجوقی وابسته بودند نظامی قسمت بزرگ عمر خود را در وطن خود بجا صرف کرد و در همان جا به کسب علوم و فنون علم پرداخت و تنها یک سفر کوتاه به دولت تران ارسلان بیکی از شهرهای نزدیک گنجه کرد و در مجلس آن پادشاه با نهایت احترام و احترام پذیرفته شد. نظامی هیچگاه در مدح مبالغه ننمود و برای جلب نظر حکمرانان، شعر نساخت و بحدی که در اواخر عمر گوشه گیر و آزاده زیست و گردن در پیشگاه امرا فرود نیاورد. نظامی غیر از دیوانی که ۱۰۰ ابیات آن را

دولتشا بیست هزار بیت نوشته و اکنون فقط مقداری از آن در دست است پنج مثنوی مشهور بنام پنج گنج دارد که آنها را «پنج گنج» می گویند.

مثنوی اول از پنج گنج «خزن الاسرار» است در بحر سریع که بنام فخرالدین بهرامشاه بن داود پادشاه ارزنگان در سال ۵۷۰ هجری ساخته شده و این معنی از بیت زیر که خطاب به حضرت ختمی مرتبت می باشد استفاده می شود:

پانصد و هفتاد بس ایام خواب روز بلند است به مجلس شتاب

۱- این مثنوی نخستین منظومه شاعر است، و «چنانکه بیش از این اشاره کرده ایم اندکی پیش از ۴۰ سالگی شاعر نگاشته شده، از مهمربزرگ مثنویهای فارسی بر مواعظ و حکم در بیست مقاله.

۲- مثنوی دوم منظومه خسرو شیرین است و بنام «مستدس» که نظامی آنرا بسال ۵۷۶ به پایان برده و گفته است:

گذشته پانصد و هفتاد و شش سال نزد برخط خزان کم چنین فال

که ۶۵۰۰ بیت دارد.

۳- این منظومه در عشق بازی خسرو پرویز با شیرین ساخته و به اتابک حسن الدین محمد

جهان پهلوان بن ایلدگز (۵۶۸ - ۵۸۱) تقدیم شد.

۴ - مثنوی سهروردی سلیمان لیلی و مجنون است که نظامی آنرا در سال ۵۸۴ هجری بنام شروانشاه ابوالمظفر اخوان بن منوچهر ساخته و بعدها نیز در آن تجدید نظرهایی کرده که ۴۵۰۰ بیت دارد.

مثنوی دیگر بهرامنامه اهل بیت پسر یا هفت گنبد است که شاعر بسال ۵۹۳ بنام علاء الدین کرپ ارسلان پادشاه مراغه ساخته و بسیاری تقدیم کرده که ۵۰۰۰ بیت دارد.

۵ - پنجمین مثنوی از پنج گنج ادبکندرانامه است این کتاب شامل ۲ قسمت است که نظامی قسمت نخستین را شرفنامه و دومین را اقبالنامه نامیده است از اشارات تاریخی مختلف که در این کتاب آمده چنین بر می آید که شاعر آن را در چند تن از امرای محلی آذربایجان و اطراف آن تقدیم نموده. نظامی غیر از پنج گنج دیوان قصاید و غزلیات هم داشت.

نظامی در سال ۶۲۴ درگذشته و دیار فانی را وداع گفته، و دفن نظامی در گنجه تا اواسط عهد قاجاری باقی بود اما بعد از آن رو به ویرانی نهاد تا باز به وسیله محلی آن ایجان شوروی مرمت شد، یادش گرامی باد.